

อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขในวรรณกรรมเรื่อง “โซเวรี” และ “บัวงวิมาลา” BEATIFIC FAMILY IDEOLOGY IN “SOWARI” AND “BUANGWIMALA”

สุภาวดี เพชรเกต¹
Supawadee Petket

Received Date: 25 August 2024

Revised Date: 6 December 2024

Accepted Date: 26 December 2024

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลา โดยศึกษาจากนวนิยายเรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลาของณารา และละครโทรทัศน์เรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลาที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7HD งานวิจัยนี้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่าในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลา ปรากฏอุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุข 3 ประการ คือ ประการแรกลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข ต้องไม่นำความเดือดร้อน และไม่ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง ประการที่สอง พ่อแม่ย่อมรักลูก แม้จะเป็นพ่อแม่โดยไม่ตั้งใจ ต้องให้อภัยและอยู่เคียงข้างลูก ประการสุดท้ายครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก หากเกิดความไม่เข้าใจกันทุกคนในครอบครัวควรพูดคุยปรับความเข้าใจกัน และรู้จักยอมรับในข้อผิดพลาดของตนเอง นอกจากนี้ในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลาพยายามสร้างอุดมการณ์ใหม่ให้สังคมคือ ผู้หญิงสามารถสืบทอดวงศ์ตระกูลได้ และผู้หญิงที่พร้อมจะดูแลลูกสำคัญกว่าผู้หญิงที่ให้กำเนิดลูก อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขที่ปรากฏในเรื่องโซเวรีและบัวงวิมาลาเป็นอุดมการณ์ที่ได้รับการสืบทอดกันมานานในสังคมไทยผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าวรรณกรรมมีส่วนในการส่งต่ออุดมการณ์ครอบครัวสู่สังคมและมีทั้งส่วนที่ผลักดันหรือส่วนอุดหนุนการพัฒนาสังคมได้

คำสำคัญ: อุดมการณ์, ครอบครัว, โซเวรี, บัวงวิมาลา, ณารา

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
Instructor in Department of Thai, Faculty of Humanities, Chiang Mai University.
Email Address: supawadeepk@hotmail.com

Abstract

This study aims to analyze the beatific family ideology in *Sowari* and *Buangwimala* through the novels written by Nara and their television adaptations broadcasted on Channel 7HD. This research applies the concept of Ideology for analysis. The findings reveal three main aspects of beatific family ideology presented in these works. First, children are expected to make their parents happy by avoiding trouble, and not causing disappointment. Second, parents are portrayed as naturally loving their children, even in the case of unexpected pregnancies; they are expected to forgive and remain supportive. Third, the ideal family consists of a father, mother, and child. If misunderstandings arise, family members are encouraged to communicate, reconcile, and acknowledge their faults. Additionally, *Sowari* and *Buangwimala* propose a new societal ideology: women can inherit the family lineage, and women who are ready to care for children are deemed more important than those who only give birth to them. The beatific family ideology in *Sowaree* and *Buangwimala* has been descended for generations in Thai society. These novels highlight the roles of literature in transmitting family ideologies to society, serving either to promote or hinder social progress.

keywords: ideology, family, *Sowari*, *Buangwimala*, Nara

บทนำ

นวนิยายเป็นสื่อบันเทิงสำหรับผู้อ่านและยังเป็นสื่อที่สะท้อนภาพสังคม อีกทั้งมีส่วนในการถ่ายทอดความคิดของคนในสังคมอีกด้วย นักเขียนถ่ายทอดความคิดผ่านทอวรรณกรรมออกเป็นหนังสือ หรือเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) แล้วในบางครั้งก็นำนวนิยายไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์อีกด้วย การนำนวนิยายไปถ่ายทอดเป็นละครโทรทัศน์เป็นการต่อยอดแนวคิดจากนวนิยายเรื่องนั้นสู่สังคมให้กว้างขวางขึ้น ยิ่งมีการผลิตนวนิยายเรื่องนั้นซ้ำหลายครั้งเท่าใด ก็เป็นต่อยอดความคิดนั้นมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนอกจากวรรณกรรมจะเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงแล้ว ยังเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ สู่สังคมด้วย

ในนวนิยายและละครโทรทัศน์ได้ถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ สู่สังคม โดยเฉพาะอุดมการณ์เกี่ยวกับชีวิต และครอบครัว หลุยส์ อัลชูแซร์ (2557) ได้กล่าวว่า “อุดมการณ์ คือ สิ่งที่อยู่ในระดับจิตนาการ ไม่มีตัวตน เป็นความว่างเปล่าเช่นเดียวกับความฝัน แต่เมื่อนำมาปะติดปะต่อกันกลับกลายเป็นความจริง และเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของการผลิตอุดมการณ์คือ การผลิตซ้ำ” การถ่ายทอดอุดมการณ์เหล่านั้นให้ไหลเวียนอยู่ในสังคม ดังนั้นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐที่สำคัญวิธีการหนึ่ง การผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันสื่อมวลชน ฯลฯ ทำให้อุดมการณ์เหล่านั้นยังคงถ่ายทอดอยู่ในสังคมไทย ละครโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนหนึ่งถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ สู่สังคมได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

นวนิยายเรื่องโซเวรีได้ถ่ายทอดเป็นละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมมากได้รับเรตติ้ง 8.1 เป็นคะแนนนิยมอันดับที่ 3 ของละครหลังข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7HD ประจำปี พ.ศ. 2563 (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) นวนิยายเรื่องโซเวรีเป็นผลงานของฉนิชา ตันติเฉลิมสิน โดยใช้นามปากกาว่า ฉนิชา นวนิยายเรื่องโซเวรีตีพิมพ์เป็นนวนิยายครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2554 เรื่องโซเวรีเป็นเรื่องราวของหญิงสาวชื่อ “ปารมิตา” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชายแปลกหน้าจนตั้งครุฑ ปารมิตาทราบว่าตนเองตั้งครุฑขณะเรียนปริญญาโทที่ต่างประเทศ เธอคิดจะทำแท้ง แต่น้ำสาวห้ามไว้ เธอจึงคลอดลูกและเลี้ยงดูเด็กฝาแฝดจนกระทั่งเธอเรียนจบ เธอบอกทุกคนว่าเด็กฝาแฝดคือบุตรบุญธรรมของน้ำสาว เมื่อปารมิตากลับมาเมืองไทย เธอต้องดูแลธุรกิจต่อจากบิดาทำให้เธอได้พบกับ “ปรินทร์” ชายแปลกหน้าผู้ซึ่งเธอเคยมีความสัมพันธ์ด้วย ปรินทร์ทำงานให้กับบริษัทคู่แข่งของเธอ ปารมิตาพยายามออกห่างปรินทร์ แต่ปรินทร์กลับต้องการใกล้ชิดปารมิตา และเมื่อเขาทราบว่าเด็กฝาแฝดคือลูกของเขา ก็ยิ่งหาวิธีใกล้ชิดเธอและพยายามให้เธอและเขาได้เป็นครอบครัวเดียวกัน

หลังจากละครโทรทัศน์เรื่องโซเวรีประสบความสำเร็จ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7HD จึงได้ผลิตละครโทรทัศน์ภาคต่อ คือ บ่วงวิมาลา ซึ่งเป็นนวนิยายของฉนิชาเช่นเดียวกันและมีตัวละครต่อเนื่องกัน กล่าวคือเรื่องบ่วงวิมาลาเป็นเรื่องราวของ “วิมาลา” น้องสาวต่างมารดาของ “ปรินทร์” เธอรับจ้างไปขโมยข้อมูลลับจาก “กันย์” ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของปรินทร์ จากภารกิจขโมยข้อมูลลับทำให้วิมาลามีความสัมพันธ์กับกันย์จนตั้งครุฑ ในขณะที่กันย์ยังมีปัญหาเรื่องการหย่ากับภรรยา และวิมาลาถูกจับได้ว่าเข้ามาใกล้ชิดกันย์ เพราะต้องการขโมยข้อมูลลับ ความขัดแย้งนี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของกันย์และวิมาลาไม่ค่อยดีมากนัก ความคล้ายคลึงกันของวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลา คือ เป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องการตั้งครุฑไม่พร้อมของตัวละครเอกหญิงและวิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของตัวละครเอกชายที่แตกต่างกัน และมีตอนจบของเรื่องแบบมีความสุข

มีงานวิจัยที่ศึกษานวนิยายเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลา คือ เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต (2559) ได้ศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายของฉนิชาว่า ผู้หญิงในนวนิยายของฉนิชาเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ การศึกษาดีและมีความรับผิดชอบในตนเอง “ปารมิตา” ในนวนิยายเรื่องโซเวรีเป็นลูกสาวที่เชื่อฟังพ่อแม่ สามารถเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นผู้สืบสกุลได้ ส่วน “วิมาลา” ในนวนิยายเรื่องบ่วงวิมาลาเป็นลูกสาวที่เป็นผู้นำครอบครัว ในฐานะแม่ทั้งปารมิตาและวิมาลา

ต่างก็เป็นแม่ที่เลี้ยงลูกตามตำรา ส่วน “ประภาพร” ในนวนิยายเรื่องโซ่เวรี และ “วาสนา” ในนวนิยายเรื่องบ่วงวิมาลาต่างก็เป็นแม่ที่สนับสนุนและช่วยเหลือให้ลูกมีความสุข

กฤต โสดาลี (2563) ได้ศึกษากระบวนการทัศนคติในนวนิยายของณาราพบว่า ในนวนิยายเรื่องโซ่เวรีและบ่วงวิมาลาปรากฏกระบวนการทัศนคติด้านคุณธรรม ด้านกุลสตรีนิยม และด้านก้าวนานิยม โดยการสร้างวาทกรรมผ่านตัวละครหญิง ทั้งตัวละครหลัก เช่น ปารมีตา วิมาลา และอรปรียา ฯลฯ และแสดงผ่านตัวละครรอง เช่น วาสิณี ฯลฯ

จะเห็นได้ว่ามีผู้สนใจศึกษาสถานภาพ บทบาท และกรอบคิดพื้นฐานของผู้หญิงในนวนิยายเรื่องโซ่เวรีและบ่วงวิมาลา แต่ยังไม่มีการศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับครอบครัว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของหลุยส์ อัลซูแซร์ ดังนั้นบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับครอบครัวในวรรณกรรมเรื่องโซ่เวรีและบ่วงวิมาลา โดยศึกษาจากทั้งนวนิยาย และละครโทรทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเป็นสิ่งที่ส่งต่ออุดมการณ์ครอบครัวสู่คนในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมด้านครอบครัวในวรรณกรรมเรื่องโซ่เวรีและบ่วงวิมาลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขในวรรณกรรมเรื่องโซ่เวรีและบ่วงวิมาลา มีขอบเขตข้อมูล ได้แก่ โซ่เวรีและบ่วงวิมาลาฉบับนวนิยายของณารา และฉบับละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7HD ในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขจากพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรม จากนั้นนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาข้อมูลวรรณกรรม จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

1. นวนิยายเรื่องโซ่เวรี ของณารา ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2554
2. นวนิยายเรื่องบ่วงวิมาลา ของณารา ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2555
3. ละครโทรทัศน์เรื่องโซ่เวรี ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7HD ครั้งแรก พ.ศ. 2563
4. ละครโทรทัศน์เรื่องบ่วงวิมาลา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7HD ครั้งแรก พ.ศ. 2565

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ (Ideology) ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นที่สำนักเบอร์มิงแฮมตามแนวทางของวัฒนธรรมศึกษา ความหมายของอุดมการณ์เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

หลุยส์ อัลซูแซร์ (Louis Althusser) (2557) เสนอว่าอุดมการณ์ไม่ใช่ความคิด (Idea) แต่เป็นชุดความคิด (Set of idea) หรือกรอบวิธีคิด (Conceptual Framework) ที่ได้รับการติดตั้งไว้สำหรับการทำความเข้าใจตัวเรา โลก และสังคม อุดมการณ์เกิดขึ้นตลอด ผลของการทำงานของปฏิบัติการอุดมการณ์จะถูกเชื่อมอยู่กับสังคม หน้าที่หลักของอุดมการณ์ คือ การผลิตซ้ำและสืบทอดโครงสร้างสังคมให้อยู่ต่อไป การทำงานของอุดมการณ์จึงต้องอาศัยปฏิบัติการของอุดมการณ์ (Ideological practices) ได้แก่ การทำให้ดูราวกับเป็นธรรมชาติ (Naturalisation) การผสมกันระหว่างความจริงกับ

จินตนาการ (Real and Seemingness) การสร้างชุดความสัมพันธ์ (Structuralist Set of Relations) และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ (Reproduction of Ideology)

อุดมการณ์สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ อุดมการณ์หลัก อุดมการณ์ทางเลือก และอุดมการณ์ต่อต้าน เป็นการแสดงให้เห็นว่าในสังคมหนึ่งสามารถมีกรอบคิดอื่นได้นอกเหนือจากอุดมการณ์หลัก ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ที่มองว่าไม่มีอุดมการณ์ชุดใดที่ยึดครองพื้นที่ความคิดของคนในสังคมได้ตลอดเวลา พิมพ์พร สุทธิวิริยกุล (2551) จำแนกประเภทของอุดมการณ์เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) เป็นอุดมการณ์ที่เกี่ยวกับรัฐ แผ่นดิน การบริหารประเทศ หรือนโยบายในการบริหารประเทศ ได้แก่ อุดมการณ์ประชาธิปไตย อุดมการณ์อำนาจนิยม อุดมการณ์ราชาธิปไตย และอุดมการณ์ชาตินิยม

2. อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Ideology) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิต จำหน่ายจ่ายแจก การบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน ได้แก่ อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์บริโภคนิยม อุดมการณ์วัตถุนิยม อุดมการณ์เงินตรานิยม และอุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง

3. อุดมการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Ideology) เป็นอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การดำเนินชีวิตประจำวันตามความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี และวัฒนธรรมของคนในชุมชน ได้แก่ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ อุดมการณ์พุทธศาสนา อุดมการณ์ไสยศาสตร์ อุดมการณ์ท้องถิ่นนิยม และอุดมการณ์ธรรมาชาตินิยม

นวนิยายและละครโทรทัศน์เป็นสื่อบันเทิงสำหรับคนในสังคมและยังเป็นสื่อที่สะท้อนภาพสังคม อีกทั้งยังมีส่วนในการถ่ายทอดความคิดของคนในสังคมอีกด้วย ยิ่งมีการผลิตวรรณกรรมเรื่องนั้นซ้ำหลายครั้งเท่าใดก็เป็นตอกย้ำความคิดนั้นมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนอกจากวรรณกรรมจะเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงแล้วยังเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ สู่สังคมด้วย ในบทความนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมในประเด็นครอบครัวที่ปรากฏในวรรณกรรม มีงานวิจัยที่ศึกษาอุดมการณ์ครอบครัว ได้แก่ อัครวินท์ ทบตัน, สุภาวดี เพชรเกตุ และ ชญาณีน บุญส่งศักดิ์ (2565) เขียนบทความเรื่องอุดมการณ์การเป็นลูกที่ดีในนวนิยายของจุฬามณี กล่าวว่านวนิยายของจุฬามณีเป็นนวนิยายที่นำเสนอภาพพฤติกรรมของแม่ที่มีพฤติกรรมเชิงลบแต่ลูกทุกคนกลับรักและเชื่อฟังคำสั่งของแม่ เนื่องจากนวนิยายต้องการนำเสนออุดมการณ์การเป็นลูกที่ดีว่าลูกที่ดีต้องมีความกตัญญูและความกตเวทิตี โดยนำเสนออุดมการณ์ผ่านฉากในบริบททางสังคมยุค 2500 – 2520 และการสร้างวาทกรรมครอบงำความคิด และการสร้างตัวละครแม่ให้มีภูมิหลังและนิสัยที่โดดเด่น

Li Man และพัชรินทร์ บุรณะกร (2567) ศึกษาเรื่องความเป็นหญิงกับอุดมการณ์ในนวนิยายของนิพนธ์ เทียงธรรม ผลการศึกษาพบว่านวนิยายของนิพนธ์ เทียงธรรมแสดงให้เห็นอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทยว่า แม่เป็นผู้ให้ชีวิตแก่ลูก ทำหน้าที่ในการดูแล ชี้นำ จูงใจ ให้โอกาสลูก เข้าใจและคอยสนับสนุนลูก สั่งสอนลูกให้เป็นคนดีและร่วมแก้ไขปัญหาให้ลูก เพื่อให้ลูกดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข อุดมการณ์ความลูกสาวที่ดีในสังคมไทยในด้านการยึดถือความกตัญญูต่อพ่อแม่ว่าลูกสาวที่ดีได้รับการยกย่องจากสังคม เนื่องจากพวกเขาสำนึกอยู่เสมอว่าพ่อแม่เป็นผู้มีบุญคุณ ลูกต้องทำทุกอย่างเพื่อให้พ่อแม่สุขสบาย จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์เป็นชุดความคิดที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมผ่านสถานบันสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมด้วย จึงมีผู้ศึกษาอุดมการณ์ด้านครอบครัวที่ปรากฏในวรรณกรรม

ผลการวิจัย

วรรณกรรมเรื่องโซเวรีเล่าเรื่องราวความรักของปารมิตากับปรินทร์ที่มีความสัมพันธ์กันโดยที่ทั้งคู่ไม่รู้จักกันมาก่อน จนกระทั่งทั้งคู่มีลูกด้วยกัน เมื่อกลับมาพบกันอีกครั้งทั้งคู่กลับรักกัน ทั้งที่ต่างก็เป็นลูกของศัตรู ในวรรณกรรมเรื่องบ่วงวิมาลาเล่าเรื่องราวความรักของวิมาลากับกันย์ที่มีความสัมพันธ์กันจนวิมาลาตั้งครรรค์ เมื่อทั้งคู่กลับมาพบกันอีกครั้ง กลับต้องอยู่ในฐานะศัตรูกัน นอกจากนี้การตั้งครรรค์ไม่พร้อมของตัวละครเอกทั้งคู่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเธอเป็นอย่างยิ่ง แม้วรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลาจะมีโครงเรื่องแบบนวนิยายรักทั่วไป แต่ในวรรณกรรมสองเรื่องนี้ได้ถ่ายทอดอุดมการณ์ด้านครอบครัวไว้ด้วย วรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลาได้ชี้ให้เห็นว่าการจะมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขควรทำเช่นไร ดังนี้

1. ลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข

ครอบครัวในอุดมคติของสังคมไทยประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ครอบครัวไทยถูกหล่อหลอมภายใต้แนวคิดทางพุทธศาสนาเรื่องความกตัญญูต่อบุพการี ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงบุคคลที่มีความสำคัญในเรื่อง ทิศ 6 โดยกล่าวว่าบิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า บุตรควรบำรุงมารดาบิดา 5 ประการ คือ ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเราจักเลี้ยงท่านตอบ จักรับทำกิจของท่าน ดำรงวงศ์สกุล ปฏิบัติตนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก และเมื่อท่านละไปแล้วจักทำบุญอุทิศให้ (ไสว มาลาทอง, 2541) ตามแนวคิดพุทธศาสนาพ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณเหลือล้น ดังนั้นลูกจึงควรตอบแทนพระคุณของพ่อแม่

คุณธรรมของลูกที่ดีพึงมี คือ กตัญญูและกตเวทิต์ กล่าวคือรู้ว่าพ่อแม่มีพระคุณและตอบแทนพระคุณท่าน ในเรื่องโซเวรีแสดงให้เห็นอุดมการณ์ที่ว่าลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข ไม่ควรนำเรื่องทุกข์หรือความเดือดร้อนไปให้พ่อแม่ พ่อแม่ส่วนใหญ่มักคาดหวังในตัวลูก ต้องการให้ลูกเป็นคนดี คนเก่ง และลูกก็รับรู้ได้ถึงคาดหวังของพ่อแม่ ดังเช่นปารมิตาและปรินทร์ ผู้เป็นความรัก ความหวัง และความสุขของพ่อแม่ เมื่อปารมิตามีความสัมพันธ์กับชายแปลกหน้าจนตั้งครรรค์ เธอจึงรู้สึกผิดและเป็นทุกข์มาก ความรู้สึกแรกที่ปารมิตาคิด “น้ำตาลูกผู้หญิงไหลริน...ด้วยความเสียดายตัว แต่เธอก็จะบอกให้ใครรู้ไม่ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น บิดาและมารดาของเธอต้องเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น” (ณารา, 2562) และเมื่อเธอยอมตั้งครรรค์ต่อไป เธอและน้ำสาวก็วางแผนว่าจะมอบเด็กให้เป็นผู้บุญธรรมของผู้อื่น เพราะเธอรู้ว่า “...วิธีนี้จะไม่ทำให้บิดาและมารดาของเธอเสียใจ” (ณารา, 2562) จะเห็นได้ว่าปารมิตาดำเนินชีวิตอยู่เพื่อให้พ่อแม่มีความสุขและไม่ผิดหวังในตัวลูกสาวคนเดียว และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ปารมิตาบอกทุกคนว่าเด็กชายหญิงฝาแฝดเป็น “น้อง” ที่น้ำสาวรับเป็นผู้บุญธรรม

ความคาดหวังอีกประการหนึ่งที่พ่อแม่มีต่อปารมิตา คือ หวังว่าเธอมาเป็นผู้สืบทอดกิจการของครอบครัว เนื่องจากปารมิตาเป็นลูกคนเดียว ในละครโทรทัศน์เรื่องโซเวรีแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ปารมิตาซึ่งเป็นพ่อของปารมิตาเป็นโรคหัวใจจะเข้าโรงพยาบาลเสมอเมื่อพบกับภาวะเครียด ดังนั้นเมื่อปารมิตากลับมาจากต่างประเทศเธอก็เริ่มทำงานทันที ปารมิตาหลอกปรินทร์เพื่อให้เขายอมเล่าข้อมูลการประมูลให้เธอฟัง เธอจึงชนะการประมูลงานแรกโดยการนำข้อมูลของปรินทร์ไปต่อยอดจนลูกค้าพอใจ การชนะงานแรกทำให้พ่อพอใจมากจึงวางใจให้เธอทำงานต่อมา งานชิ้นที่สองทำให้ปรินทร์รอบคอบมากขึ้น แต่ปารมิตาก็ยังใช้วิธีการลวงข้อมูลจากเขา ในนวนิยายกล่าวว่าปารมิตายอมมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับปรินทร์เพื่อถือโอกาสที่ปรินทร์กำลังหวั่นไหวข้อมูลการประมูลครั้งสำคัญ จะเห็นได้ว่าปารมิตายอมทำทุกวิถีทางเพื่อให้บริษัทชนะการประมูลเพื่อไม่ให้พ่อแม่ผิดหวังในตัวเธอ

ปรินทร์เป็นอีกคนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลูกคือความรักและความหวังของครอบครัว ปรินทร์เป็นชายไทยที่เกิดและเติบโตในวัฒนธรรมตะวันตก เขาอยู่กับแม่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีพ่อกลับไปเยี่ยมเยียนทุกปี ปรินทร์เติบโตเป็นชายหนุ่มที่สมบูรณ์แบบทั้งหน้าตาดี การศึกษาดี มีความสามารถในการทำงาน แม้จะไม่ได้อยู่กับพ่อ แต่พ่อก็ส่งเสียเลี้ยงดูให้เขาและแม่ มีเงินทองใช้จ่ายสุขสบาย ปรินทร์ทราบว่าพ่อก็มีอีกครอบครัวหนึ่งอยู่ที่เมืองไทย และพ่อได้ปิดบังว่ามีเขาและแม่เป็นอีกครอบครัวหนึ่ง เป็นสิ่งที่ค้างคาใจปรินทร์และถือเป็นปมด้อยในชีวิต ปรินทร์ตั้งใจเรียนเพื่อเอาชนะพ่อของตนเอง จนกระทั่งได้ทำงานในระดับสูง พ่อจึงเรียกตัวเขาให้มาช่วยทำงานที่บริษัท ปรินทร์เลือกมาทำงานกับพ่อตามที่แม่บอก แม้ว่าตนเองจะมีหลายบริษัทในต่างประเทศต้องการร่วมงานด้วย แต่ปรินทร์เลือกที่จะเชื่อฟังแม่ เพราะเขาคือความหวังของแม่ และด้วยหวังว่า “...ขอให้เขาอดทน ถ้างานนี้สำเร็จในอนาคต หากเขาอยากจะทำสนามกอล์ฟ และรีสอร์ทของตนเองสักแห่งในประเทศไทย บิดาของเขาอาจให้ความช่วยเหลือ...” (ณารา, 2562) และความหวังว่าวันหนึ่งจะได้พามาอยู่กับพ่อที่เมืองไทยคง

กลายเป็นความจริง ปารมิตาและปรีนทร์เป็นตัวแทนของลูกที่ถูกพ่อแม่คาดหวังให้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และประสบความสำเร็จในชีวิต

ในขณะที่วิมาลาเป็นหญิงสาวที่เติบโตมาในครอบครัวที่แม่อยู่ในสถานะภรรยาลับเช่นเดียวกับแม่ของปรีนทร์ แต่สภาพความเป็นอยู่ของวิมาลาลำบากกว่าปรีนทร์ เพราะแม่ของเธอมีฐานะยากจน อีกทั้งยังต้องติดคุกเนื่องจากต้องยอมรับความผิดแทนพ่อ ส่งผลให้เมื่อออกจากการคุมขังแล้วก็มีสุขภาพไม่แข็งแรง ไม่สามารถทำงานได้ ในนวนิยายกล่าววาระหว่างที่แม่ของวิมาลาถูกจำคุก พ่อได้ส่งเธอไปเรียนต่อต่างประเทศ เพื่อไม่ให้รับรู้เรื่องราวของแม่มากนัก และไม่อนุญาตให้เธอกลับบ้านเลยจนกระทั่งเรียนจบ แต่พ่อของวิมาลาไม่สามารถส่งเสียเลี้ยงดูวิมาลาได้มากนัก เนื่องจาก “บิดาก็ไร้ความสามารถเสียแล้ว” (ณารา, 2555) ภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายคอยควบคุมการเงินอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเมื่อเรียนจบกลับมามีมาลาจึงเป็นลูกที่ต้องรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จึงเป็นเหตุให้เธอยอมรับจ้างไปขโมยข้อมูลลับจากกันย์ วิมาลาจึงรู้ดีว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องและอาจจะไม่สำเร็จตามแผนที่วางไว้ แต่เธอก็ไม่สามารถทนแรงกดดันจากแม่ได้

“แต่มันเสี่ยงมากนะแม่”

มารดาทำหน้าที่ไม่ค่อยพอใจ...

“สมัยก่อน แม่ยังทำทุกอย่างเพื่อลูกได้เลย” น้ำเสียงของท่านบ่งบอกถึงความน้อยใจปนประชด “แต่ลูกกลับไม่ทำอะไรเพื่อแม่บ้าง ทั้งที่แม่ล้มเจ็บต้องจ่ายค่ายาเดือนละตั้งสี่ห้าหมื่น ถ้าไม่มีเงิน อีกไม่นานแม่ต้องตายแน่ แต่ตีเหมือนกัน ให้แม่เป็นมะเร็งดับตาย ๆ ไปเสีย จะได้ไม่เป็นภาระให้ใครอีก”

(ณารา, 2555)

ในละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นว่าวิมาลาได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าในนวนิยาย อีกทั้งครอบครัวของวิมาลา มีหนี้สินเป็นจำนวนมากและกำลังถูกตามทวงหนี้อย่างโหดร้าย (ศุภมา ศุภชานาค, 2565, ตอน 1) เธอจึงจำเป็นต้องยอมรับจ้างไปขโมยข้อมูลลับจากกันย์ ภาระการดูแลครอบครัวของวิมาลาทำให้เธอต้องทำงานอยู่ตลอด แม้กระทั่งตอนที่วิมาลาตั้งครรภ์ เธอก็ต้องทำงานเพื่อส่งเงินกลับมาจนเกือบคลอดโดยไม่สนใจความยากลำบากของตนเอง ดังนั้นวิมาลาจึงเป็นลูกที่แบกความคาดหวังของแม่ที่จะต้องเป็นลูกที่แม่พึ่งพาทางเศรษฐกิจได้ จะเห็นได้ว่าความคาดหวังของพ่อแม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของลูกเสมอ และลูกที่ดีก็ต้องอดทนต่อความกดดันเพื่อให้พ่อแม่พึงพอใจและมีความสุข การปฏิบัติตามความคาดหวังของพ่อแม่ถือได้ว่าเป็นลูกที่กตัญญูกตเวที

2. พ่อแม่ยอมรักลูก

ความรักระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นความรักที่มีความพิเศษอย่างหนึ่ง คือ พ่อแม่สามารถรักลูกได้ทั้งที่ไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อน ไม่เคยรู้จักเสียใจคอ และไม่รู้ว่าลูกจะเป็นอย่างไร พ่อแม่ก็พร้อมจะรักและดูแลลูกเสมอ ในวรรณกรรมเรื่องโช้เวรีและบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นอุดมการณ์ที่ว่า พ่อแม่ยอมรักลูกเสมอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร 2 พฤติกรรม ได้แก่ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการให้อภัย

2.1 การตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ปารมิตาในเรื่องโช้เวรี และวิมาลาในเรื่องบ่วงวิมาลาตกอยู่ในสถานะเดียวกัน คือ ตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่พร้อม กล่าวคือ ปารมิตาตั้งครรภ์ขณะไปเรียนต่อปริญญาโทที่ต่างประเทศ ส่วนวิมาลาตั้งครรภ์ในขณะที่ต้องทำงานหาเลี้ยงคนในครอบครัว ตัวละครทั้งสองคนจึงพยายามหาทางออกโดยการไม่เก็บเด็กไว้ ความคล้ายคลึงของวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง คือ ตัวละครเอกหญิงต่างก็ได้รับความช่วยเหลือจากนางสาวที่ให้คำแนะนำเหมือนกัน คือ ให้คลอดลูกและค่อยยกลูกให้ครอบครัวที่มีความพร้อมไปดูแลเด็ก แต่แตกต่างกันที่ระหว่างตั้งครรภ์ปารมิตาได้รับการดูแลจากนางสาวที่เป็นพยาบาล แต่วิมาลาต้องเดินทางไปทำงานเพื่อไม่ให้แม่ของเธอทราบความจริง โดยมีนางสาวคอยดูแลแม่ของเธอให้

ขณะตั้งครรภ์ปารมิตามีความรู้สึกผิดโดยตลอด เธอจึงให้นางสาวหาครอบครัวที่พร้อมรับลูกของเธอเป็นลูกบุญธรรม แต่เมื่อเธอคลอดลูกแล้ว “..ความรู้สึกหนึ่งก็ท่วมท้นเต็มหัวใจ..คือความเป็นเจ้าของที่ผุดขึ้นมาอย่างท้ำมไม่อยู่” (ณารา, 2562) ปารมิตาจึงเปลี่ยนใจ ในละครโทรทัศน์ปารมิตาออกมาห้ามสามีภรรยาที่กำลังอุ้มลูกชายหญิงฝาแฝดของเธอไปและนำเด็กทั้งสองมาเลี้ยงดูเป็นอย่างดี (ศุภมา ศุภชานาค, 2563, ตอน 1) แม้ปารมิตาจะยกลูกทั้งสองคนให้เป็นลูกบุญธรรมของนางสาว

เพราะไม่ต้องการให้ผู้ใดทราบว่าเธอมีลูก โดยเฉพาะพ่อแม่ของเธอ แต่การปิดบังความจริงนี้เป็นเพราะเธอต้องการเลี้ยงดูลูกของตนเองอย่างใกล้ชิดโดยไม่มีผู้ใดสงสัย

ฝ่ายปรีนทร์ เมื่อทราบว่าปารีณาและปารณิห์เป็นลูกของตน ปรีนทร์รู้สึกดีใจมาก “เขากระโดดตัวลอย ก่อนจะไปเข้า ไปเยี่ยมแม่จนมารดา ‘ผมมีลูก ผมมีลูกแฝดกับมิตา ริน่ากับนิกคือลูกของผม’” (ณารา, 2562) ยิ่งทราบว่าปรีนทร์เกิดจากปารมิตาหญิงสาวที่ตนเองหลงรักและเฝ้าตามหามาตลอด 4 ปี เขาก็ยิ่งรักลูกและรักปารมิตาที่ดูแลลูกมาเป็นอย่างดีเมื่อได้กอดลูกแฝดครั้งแรกหลังจากทราบว่าทั้งสองคือลูกของตน “หัวใจของเขารอบอุ้มจนร้อนเมื่อได้กอดสายเลือดไว้แนบอก หัวตาร้อน ผ่าว ๆ ด้วยความตื่นตัน” (ณารา, 2562) และหลังจากทราบความจริง ปรีนทร์ก็ตั้งใจที่จะดูแลลูกชายหญิงฝาแฝดอย่างดีที่สุด ในละครโทรทัศน์ได้ตอกย้ำว่าปรีนทร์ต้องการรับผิดชอบลูกทั้งสองคน เมื่อปรีนทร์ทราบความจริง เขาต้องการบอกให้ลูกทราบว่าเขาคือพ่อ แต่ถูกปารมิตาห้ามไว้เพื่อพิสูจน์ว่าปรีนทร์พร้อมจะเป็นพ่อที่ดี ปรีนทร์จึงพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าเขาพร้อมที่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี (ศุภมา ครุฑนาท, 2563, ตอน 10) จะเห็นว่าแม่ไม่ตั้งใจจะให้กำเนิดทายาทฝาแฝดรวมทั้งลูกในครรภ์ของปารมิตา แต่ทั้งปารมิตาและปรีนทร์ก็พร้อมจะดูแลลูกทั้งสามคนเป็นอย่างดี ส่วนหนึ่งมาจากความรักรับผิดชอบ แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความรักความผูกพันที่มีต่อสายเลือดของตน

ในส่วนของวิมาลา เธอต้องผ่านความยากลำบากในการอุ้มท้องทั้งที่ไม่มีสามี โดยเฉพาะจากสายตาของคนในสังคม “วิมาลาสะกดกลั้นความอับอายขณะเดินเข้าไปในทำงานในชุดคลุมท้อง เพราะปิดบังความจริงไม่ได้อีกต่อไป สายตาทุกคนมองที่ท้องของเธอเป็นตาเดียว พร้อมทั้งมีเครื่องหมายคำถามปรากฏอยู่บนใบหน้าของพวกเขาว่าใครคือพ่อของเด็ก” (ณารา, 2555) แต่หลังจากนั้นวิมาลาโชคดียิ่งกว่าปารมิตา เพราะสามารถคืนดีกับสามีได้ก่อนที่จะคลอดลูก และในขณะที่ตั้งครรภ์ประมาณ 5 เดือนเธอก็มีสามีคอยดูแล แม้จะทะเลาะกันบ้างเนื่องจากความเข้าใจผิด แต่วิมาลาที่ไม่ได้รู้สึกว่าจะต้องถูกทิ้งให้แบกรับปัญหาเรื่องลูกอย่างโดดเดี่ยว

ในนวนิยายวิมาลาที่มีความคิดว่าหลังจากที่เธอคลอดลูกแล้ว เธอจะยกลูกให้กัณย์ดูแล และเธอจะเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ เพราะเธอคิดว่าเธอไม่สามารถใช้ชีวิตคู่กับกัณย์ได้และกัณย์ก็สามารถดูแลลูกได้ดีกว่าเธอ เนื่องจากเขามีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า แต่แม้จะรู้ว่าทางที่เธอเลือกเป็นทางที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน แต่เธอก็รู้สึกเสียใจที่ไม่ได้ดูแลลูกและรู้สึกอิจฉาใครอีกคนที่จะได้อยู่ใกล้ชิดลูกเสมอ

ฝ่ายกัณย์แตกต่างจากปรีนทร์ เนื่องจากเขามีลูกกับภรรยาเก่ามาแล้ว ดังนั้นเขาจึงเข้าใจความรักความสัมพันธ์ระหว่างพ่อลูกเป็นอย่างดี ในนวนิยายแสดงให้เห็นว่าเขามีความคลั่งไคล้ใจว่าเด็กในท้องของวิมาลาเป็นลูกของเขาหรือไม่ แต่เมื่อทราบอายุครรภ์จากหมอเขาก็มั่นใจว่าเป็นลูกของเขา เมื่อทราบว่าจะมีลูกอีกคนกับวิมาลาและได้เห็นภาพอัลตราซาวด์ของลูกในครรภ์ กัณย์ “...ยืนอึ้งมองภาพเด็กด้วยความรู้สึกหลากหลายท่วมทับ แน่นนอนว่า หนึ่งในความรู้สึกที่เขาแยกแยะได้ก็คือ กัณย์ได้หลงรักเด็กทารกเพศชายในท้องวิมาลาไปเรียบร้อยแล้ว” (ณารา, 2555) กัณย์จึงรับวิมาลามาดูแลเช่นเดียวกับในละครโทรทัศน์ เมื่อทราบความจริงว่าวิมาลาตั้งท้องกับเขา กัณย์ก็กลับไปขอโอกาสที่จะได้ดูแลวิมาลาและลูก (ศุภมา ครุฑนาท, 2565, ตอน 10) ในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลาจึงแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าลูกจะเกิดขึ้นมาด้วยความไม่พร้อมและความไม่ตั้งใจ แต่พ่อแม่ก็พร้อมที่จะรักและดูแลลูกเสมอ

2.2 การให้อภัยและอยู่เคียงข้างลูก

ชีวิตคือความไม่แน่นอน แม้จะดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังเพียงไร บางครั้งก็เกิดความผิดพลาดได้ดังสำนวนที่ว่า “สี่ตีนยังรู้พลาดนักปราชญ์ยังรู้พลั้ง” ดังนั้นมนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาย่อมเกิดความผิดพลาดได้เสมอ เมื่อเกิดความผิดพลาดแล้วควรรู้จักแก้ไขปัญหานั้น หรือหากไม่สามารถแก้ไขได้ก็ควรยอมรับผลจากความผิดพลาดนั้น ในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลาได้แสดงให้เห็นว่าทุกคนสามารถทำผิดพลาดได้ แต่ความผิดพลาดนั้นจะไม่เลวร้ายลงหากได้รับการให้อภัย โดยเฉพาะจากคนในครอบครัว

เมื่อปรีนทร์และวิจิตรซึ่งเป็นพ่อและแม่ของปารมิตาทราบความจริงว่าปารีณาและปารณิห์เป็นลูกของปารมิตากับปรีนทร์ซึ่งเกิดจากความไม่ตั้งใจ อีกทั้งปารมิตากำลังตั้งท้องลูกอีกหนึ่งคน วิจิตรก็เห็นใจลูกมาก เธอรู้ว่าลูกต้องทนทุกข์เรื่องนี้ เป็นความลับเพื่อให้พ่อแม่มีความสุขและภาคภูมิใจในตัวลูก เธอจึงอุทานออกมาว่า “ตาย ๆ ๆ ...มาถึงขั้นนี้แล้วค่อยมาบอกลูกหน่อยลูก” (ณารา, 2562) ในละครโทรทัศน์วิจิตรปลอบลูกที่กำลังร้องไห้ว่า “โถลูกแม่ ไม่เป็นไรนะลูก ไม่เป็นไรนะ” (ศุภมา ครุฑนาท, 2563, ตอน 13) คำพูดของวิจิตรแสดงให้เห็นว่าเธอรู้สึกสงสาร และเห็นใจลูกมากที่ลูกต้องปิดบังความจริงไว้เป็นเวลาหลายปีเพื่อให้พ่อแม่ไม่ต้องผิดหวังและเสียใจ ยิ่งเมื่อปารมิตาแน่นย้ำกับพ่อแม่ว่าเธอ “...ขอโทษที่ทำให้คุณพ่อ

คุณแม่ต้องผิดหวังในตัวมิตาคะ” (ศุภมา ครุฑนาท, 2563, ตอน 13) ก็ยิ่งทำให้พ่อแม่เห็นใจและให้อภัยในความผิดพลาดของลูกได้

ฝ่ายซัชซัย พ่อของปรีนทร์และวิมาลาเป็นตัวละครฝ่ายร้าย ซัชซัยเป็นคนที่ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์โดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะมีความสุขหรือไม่ หรือความทุกข์หรือความสุข ความไม่ซื่อสัตย์ในการใช้ชีวิตส่งผลให้ซัชซัยมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับลูก ทั้งปรีนทร์และวิมาลา ปรีนทร์รู้สึกห่างเหินกับพ่อ รู้สึกว่าพ่อไม่รักเขา แต่ต้องการให้เขาทำประโยชน์ด้านธุรกิจให้เท่านั้น ในขณะที่วิมาลาได้รับการส่งเสริมให้ไปเรียนต่างประเทศ แต่การติดต่อกันมักจะดำเนินการผ่านทนายความซึ่งเป็นลูกน้องของซัชซัย ความเห็นห่างจากพ่อจึงทำให้วิมาลาไม่เคยคิดถึงการมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข เพราะ “...แม้กับพ่อของฉันไม่ใช่ตัวอย่างเจ้าหญิงเจ้าชายที่ลงเอยด้วยความรักอันแสนสุข...” (ณารา, 2555)

ในละครโทรทัศน์เรื่องโซเวรีได้ดัดแปลงเนื้อเรื่องในตอนท้าย เมื่อซัชซัยทราบว่าปรีนทร์มีลูกกับปารมีตาและได้เห็นหลานครั้งแรกก็รู้สึกดีใจ เมื่อทราบว่าปรีนทร์ไม่ยอมรับปรีนทร์เป็นลูกเขยเนื่องจากปรีนทร์เป็นลูกซัชซัย ซัชซัยจึงยอมไปหาปรีนทร์และคุกเข่าขอโทษปรีนทร์ที่เคยทำเรื่องไม่ดีไว้ในอดีต และขอให้ปรีนทร์เห็นใจปรีนทร์ “ผมอยากให้คุณมีความสุข อย่างน้อยก็สักครั้งหนึ่งในชีวิตเขา” (ศุภมา ครุฑนาท, 2563, ตอน 14) การก้มลงกราบเท้าศัตรูและเอ่ยคำขอโทษถือเป็นการยอมลดศักดิ์ศรีลงเพื่อลูก จากผู้ที่เคยมีศักดิ์ศรีค่าคอ ยอมทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองอยู่เหนือผู้อื่น การกระทำครั้งนี้ถือเป็นการครั้งแรกที่ซัชซัยยอมทำเพื่อลูก และแสดงให้เห็นว่าเขายอมทำทุกอย่างเพื่อลูกได้เสมอเช่นเดียวกับพ่อคนอื่น ๆ

ซัชซัยในละครโทรทัศน์เรื่องบ่วงวิมาลาจึงกลายเป็นคนดีและยังทำหน้าที่พ่อที่คอยดูแลลูกทั้งปรีนทร์และวิมาลาเมื่อมีปัญหา เมื่อวิมาลามีปัญหาทะเลาะกับกัณย์ ซัชซัยเข้ามาปกป้องลูกและบอกกัณย์ว่า “วิมาลาเป็นลูกสาวของผม จะทำอะไรก็ให้เกียรติเธอด้วย คุณกัณย์...คุณกลับไปเถอะคุณกัณย์ มีสติแล้วค่อยมาคุยกันใหม่” (ศุภมา ครุฑนาท, 2565, ตอน 18) แม้ซัชซัยจะไม่ได้เป็นนักธุรกิจยิ่งใหญ่เหมือนเดิมแล้ว แต่เขาก็ยังเป็นที่ยึดใจในสังคม และในฐานะพ่อเขาก็ยังรักและเป็นห่วงลูกสาวอยู่เสมอ ดังนั้นเมื่อวิมาลามีปัญหา กัณย์เขาก็พร้อมที่จะปกป้องและอยู่เคียงข้างลูกสาว โดยเฉพาะเมื่อกัณย์ยังมีปัญหาเรื่องการหย่าร้างกับภรรยาเก่า ซัชซัยจึงต้องพูดให้กัณย์จัดการปัญหาของตนเองให้ดี

“ผมเคยบอกคุณแล้วใช่ไหม การมีผู้หญิงสองคนพร้อมกันในชีวิต มันจะไม่ทำให้ใครมีความสุขได้เลย และผมก็ต้องการให้ลูกสาวผมต้องเป็นหนึ่งในนั้น.... ในชีวิตผมเห็นผู้ชายแบบคุณมามาก และตัวผมเองก็ไม่ได้ดีไปกว่าคุณเท่าไร ผมถึงได้รู้ว่าผู้ชายแบบคุณไม่ว่าจะปกป้องและดูแลลูกสาวผมได้ คุณอย่าเสียเวลาอีกเลย ผมจะพาฝั่งกลับ”

(ศุภมา ครุฑนาท, 2565, ตอน 12)

คำพูดของซัชซัยไม่ได้เกิดขึ้นจากอคติต่อกัณย์ แต่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเองที่มีภรรยาหลายคนและเขาก็รู้ว่าเขาไม่สามารถทำให้ใครมีความสุขได้เลยทั้งภรรยา ลูก และตัวเขาเอง ซัชซัยจึงไม่ต้องการให้วิมาลาต้องตกอยู่ในสภาพเดียวกับแม่ของเธอ ในวรรณกรรมเรื่องโซเวรีและบ่วงวิมาลาจึงแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่พร้อมที่จะให้อภัยในความผิดพลาดของลูกเสมอไม่ว่าลูกจะทำผิดพลาดในเรื่องใด ขอเพียงให้ลูกได้บอกกล่าว พ่อและแม่ก็พร้อมจะแก้ไขปัญหานั้นไปด้วยกัน

3. พ่อแม่ลูก คือ ครอบครัวที่สมบูรณ์

ครอบครัว คือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2562) เมื่อกล่าวถึงคำว่า ครอบครัว คนส่วนใหญ่มักคิดถึงองค์ประกอบหลักคือ พ่อ แม่ และลูก ดังนั้นในสังคมไทยจึงมักยึดถือว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ คือ ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยพ่อ แม่ และลูก ในวรรณกรรมโซเวรีและบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นอุดมการณ์ที่ว่า ครอบครัวที่สมบูรณ์คือครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ดังนี้

3.1 พ่อแม่ผู้อดทนเพื่อครอบครัวที่สมบูรณ์

ประภาพรเป็นแม่ของปรีนทร์ เธอได้พบกับซัชซัยขณะไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ ประภาพรรักซัชซัยเธอยอมเป็นภรรยาของเขา เมื่อคลอดลูกชายเธอก็อาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกาอยู่กับลูกชาย โดยไม่กลับเมืองไทยเลยตลอด 30 กว่าปี ประภาพรไม่เคยคิดที่จะเปิดเผยความสัมพันธ์ของเธอกับซัชซัยให้รู้ แต่ปรีนทร์จะชักชวนให้กลับมาอยู่ที่ประเทศไทย แต่เธอก็ยืนยัน

ว่าเธอยังแข็งแรงทำงานได้ดี ไว้เกษียณแล้วค่อยกลับ ทั้งที่ในใจลึก ๆ แล้วประภาพรกลัวว่าความลับจะถูกเปิดเผย เธอไม่ต้องการให้สามีลำบากใจ และไม่ต้องการทำลายครอบครัวของเธอ

ประภาพรรับรู้ถึงความห่างเหินระหว่างปรีนทร์และซัชซัย ทุกครั้งที่เธอโทรศัพท์หาปรีนทร์เธอมักเน้นย้ำว่า “พ่อรักและเป็นห่วงลูกมาก” (ณารา, 2562) ความพยายามของประภาพรไม่ประสบผลสำเร็จ แม้เธอจะพยายามประสานความเข้าใจของสองพ่อลูกแต่ความใจร้ายของซัชซัยมีมากเกินไป เมื่อประภาพรกลับมาเยี่ยมปรีนทร์ที่เมืองไทยและความลับเรื่องความสัมพันธ์ของเธอกับซัชซัยถูกเปิดเผย ประภาพรจึงเลิกยุ่งเกี่ยวกับซัชซัยและใช้ชีวิตอยู่กับลูกและหลานอย่างเรียบง่าย ประภาพรในฉบับละครโทรทัศน์มีความเข้มแข็งมากพอที่จะลุกขึ้นมาต่อว่าสามีที่ซังเธอและลูกไว้ในอดีตของเธอ ประภาพรขอให้ซัชซัยปล่อยเธอให้เป็นอิสระ อย่างไรก็ตามแม้ประภาพรในฉบับละครโทรทัศน์จะกล้าลุกขึ้นมาพูดเพื่อปกป้องตนเองและลูก แต่ท่าทีของเธอก็เป็นท่าทีประนีประนอมมากกว่าการแสดงความก้าวร้าว ประภาพรตัดขาดจากซัชซัย แต่ในฐานะแม่ซึ่งเป็นผู้ร่วมสร้างครอบครัว เธอยังคงขอให้ปรีนทร์ให้อภัยซัชซัย เพราะซัชซัยคือพ่อ ประภาพรขอให้ปรีนทร์คิดในมุมกลับกันว่า “ปรีนทร์เองเป็นพ่อคนแล้วนะ ไม่มีพ่อแม่คนไหนไม่รักลูก จริงไหม” (ศุภมา ครุชานาค, 2563, ตอน 15) จะเห็นได้ว่าแม้ประภาพรจะตัดขาดจากสามี แต่เธอยังคงทำหน้าที่แม่ที่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของพ่อกับลูกเอาไว้

ประภาพรเป็นตัวละครที่รับเอาความคิดที่ว่าครอบครัวที่สมบูรณ์คือครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และลูก เธอพยายามรักษาสถานะความเป็นสามีภรรยาไว้ แม้จะรู้ว่าซัชซัยมีภรรยาอีกคน ยอมที่จะได้พบสามีแค่ปีละครั้งหรือสองครั้ง การยอมของประภาพรไม่ได้มีเรื่องเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้อง เธอทำงานเป็นพยาบาลจึงสามารถเลี้ยงดูตนเองและลูกชายได้ แต่การคงสถานะของสามีภรรยาไว้ คือ การคงสถานะการเป็นครอบครัวที่มีพ่อ แม่ และลูกไว้ เพื่อให้ปรีนทร์รู้ว่า “...พ่อเป็นหนึ่งในสมาชิกครอบครัวนะ” (ณารา, 2562) โดยไม่เคยรู้เลยว่าการกระทำของเธอทำให้ลูกรู้สึกห่างเหินกับพ่อยิ่งขึ้น

กัญญ์ในเรื่องบ่วงวิมาลาเป็นอีกตัวละครหนึ่งที่พยายามรักษาครอบครัวของตนเองไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้ลูกได้มีครอบครัวที่สมบูรณ์ทั้งพ่อและแม่ กัญญ์แต่งงานกับออร์ปรียาและมีลูกสาวด้วยกัน 1 คน คือ พิมพชนก ต่อมากัญญ์ทราบข่าวออร์ปรียามีภรรยาคนใหม่ที่ชอบความรุนแรง กัญญ์จึงตามใจภรรยาเพื่อให้สามารถดำรงสถานะสามีภรรยาและรักษาครอบครัวไว้ได้ แต่ความต้องการทางเพศที่รุนแรงของออร์ปรียามากเกินกว่าที่กัญญ์จะรับได้ เขาจึงขอให้ออร์ปรียาไปหาหมอเพื่อรักษาตัวและปรับพฤติกรรม แต่ออร์ปรียากลับเลือกไปหาหาผู้ชายคนอื่นที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศของเธอได้มากกว่ากัญญ์ ในละครโทรทัศน์ความทุกข์ของกัญญ์ถูกถ่ายทอดผ่านคำบอกเล่าของเลขานุการของกัญญ์ที่เล่าให้วิมาลาฟัง เพื่อขอให้วิมาลาเห็นใจกัญญ์และเข้าใจว่ากัญญ์จะไม่กลับไปคืนดีกับออร์ปรียาอีก เพราะ “กัญญ์ก็พยายามมาเกือบทั้งชีวิตที่จะอยู่กับคุณออร์” (ศุภมา ครุชานาค, 2565, ตอน 12) แต่ก็ไม่สำเร็จ

ในละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กัญญ์พยายามทำให้พิมพชนกเข้าใจว่าพ่อกับแม่ยังรักกันดี แต่ต้องห่างกันเพราะการทำงาน (ศุภมา ครุชานาค, 2565, ตอน 2) แต่ออร์ปรียาใช้ลูกเป็นเครื่องมือในการฟ้องหย่ากัญญ์และเรียกร้องค่าเลี้ยงดูลูก กัญญ์เป็นตัวละครหนึ่งที่รับเอาความคิดที่ว่าครอบครัวต้องประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ทำให้เขาพยายามดำรงสถานะครอบครัวกับออร์ปรียาไว้ แต่เมื่อไม่สามารถทำได้ เขาก็มีความกังวลว่าพิมพชนกจะรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวเมื่อไม่มีแม่ ในเรื่องโซเวรี กัญญ์พบปารมิตาและรู้สึกพอใจในตัวปารมิตาเป็นอย่างมาก และเมื่อพิมพชนกก็สามารถเข้ากับปารมิตาได้เป็นอย่างดี เขาจึงอยากแต่งงานกับปารมิตา แต่ไม่สำเร็จ เมื่อได้พบวิมาลาและตัดสินใจจะใช้ชีวิตคู่กับเธอ เขาจึงพยายามให้พิมพชนกยอมรับวิมาลาให้ได้ โดยบอกกับลูกว่า “พ่อก็ใจดีเหมือนพ่ิมิตา” (ศุภมา ครุชานาค, 2565, ตอน 15) ปัญหาของครอบครัวของกัญญ์จบลงได้เมื่อพิมพชนกเข้าใจวิมาลาและบอกกับกัญญ์ว่า “น้องพิมพ่อนุญาตให้คุณพ่อรักพ่ิมิตาด้วยค่ะ” (ศุภมา ครุชานาค, 2565, ตอน 15)

3.2 ลูกผู้โหยหาพ่อแม่

ปรีนทร์และวิมาลาเป็นผู้ใหญ่ที่เติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือทั้งสองเกิดและเติบโตในครอบครัวที่แม่อยู่ในฐานะภรรยาจริงทำให้ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับพ่อ ปรีนทร์และวิมาลาสามารถเติบโตเป็นคนดี มีการศึกษามีงานทำแต่ภายในจิตใจก็ยังโหยหาความรัก ปรีนทร์จึงรู้สึกเจ็บปวดมากที่ทราบว่าปารมิตาตั้งท้องลูกของเขา แต่ไม่บอกให้เขารู้ ส่วนสำคัญเป็นเพราะเขาเองเป็นเด็กที่ขาดพ่อจึงรู้ว่าการเกิดและเติบโตในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์มันเจ็บปวดมากเพียงใด เขาจึงไม่ต้องการให้ลูกของเขาต้องเจ็บปวดเช่นเดียวกับเขา อีกทั้งเมื่อทราบว่าวิมาลาซึ่งเป็นน้องสาวตั้งครภัก์โดยที่ไม่ยอมบอกให้พ่อของลูกรับรู้ เขาก็รู้สึกเครียดมาก ด้านวิมาลาเองก็รู้สึกอ้างว้างและไม่มั่นคงในจิตใจ เธอจึงไม่เคยมีความใฝ่ฝันเรื่องชีวิตการแต่งงานและครอบครัวที่สมบูรณ์ เพราะพ่อแม่ไม่ใช่ตัวอย่างของชีวิตคู่ที่ดีของเธอ

ด้านลูกชายหญิงฝาแฝดของปารมิตากับปรีนทร์ คือ ปารีณาและปารันท์ ทั้งสองคนเกิดและเติบโตที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจนกระทั่งอายุประมาณ 3 ขวบก็ได้เดินทางกลับประเทศไทย ปารีณาและปารันท์ทราบว่าแม่ของเขาคือวาสนี และมีปารมิตาเป็นพี่สาวที่คอยดูแลพวกเขาอย่างดี ทั้งสองคนจึงรักและเชื่อฟังพี่สาวมาก ปารมิตาไม่เคยคิดจะบอกความจริงให้ลูกทราบว่าปรีนทร์คือพ่อของพวกเขา จนกระทั่งปรีนทร์ทราบความจริงด้วยตนเองและยืนยันกับปารมิตาว่าจะขอดูแลลูกเพื่อชดเชยช่วงเวลาที่เขาหายไป

การเข้ามาดูแลเด็กทั้งสองคนทำให้ปรีนทร์และปารมิตาได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกัน เรียนรู้นิสัยใจคอกันมากขึ้น ถือได้ว่าลูกคือหัวใจของพ่อแม่ได้อย่างแท้จริง ปารมิตาเลี้ยงดูลูกทั้งสองอย่างดีเหมือนว่าเด็กจะไม่ขาดสิ่งใดเลยทั้งความรักหรือสิ่งของ แต่ในนวนิยายเรื่องไซเบอร์แอสเตอร์แสดงให้เห็นว่าเด็ก ๆ มีข้อสงสัยว่า “ที่โรงเรียนนิค เพื่อน ๆ มีพ่อ มีแม่ทุกคน แต่นิกกับรีน่าไม่มี มีแต่พี่มิตากับลุงปรีนทร์ นิกว่าพี่มิตาเป็นแม่พวกเรามากกว่าเป็นพี่เสียอีก แม่แววก้อยู่ไกล ไม่ได้เลี้ยงนิกกับรีน่าเสียหน่อย แล้วก็ให้ลุงปรีนทร์เป็นพ่อของพวกเราเนอะครับ” (ณารา, 2562) เช่นเดียวกับในละครโทรทัศน์ เด็ก ๆ ตั้งข้อสังเกตว่า “...แล้วเราไม่เคยเจอพ่อเลยครับ นิกเห็นในนิทานมีพ่ออยู่กับแม่...แม่แววไม่เคยบอกว่าพ่อเราเป็นใคร พวกเราไม่ได้คุยกับพ่อเลยล่ะ” (ศุภมาศ ทรุชานาค, 2563, ตอน 10) คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเด็ก ๆ รู้สึกว่าตนเองไม่เหมือนคนอื่นที่มีพ่อ เมื่อปรีนทร์และปารมิตาได้ยินสิ่งที่ลูก ๆ พูดก็สะเทือนใจ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ปารมิตาพยายามต่อสู้เพื่อให้พ่อของเธอยอมรับปรีนทร์ เพราะเธอต้องการมีครอบครัวที่สมบูรณ์ให้กับลูก

พิมพ์ชนกซึ่งเป็นลูกสาวของกันย์เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ากำลังโยยหาความรักจากครอบครัว เนื่องจากพ่อกับแม่แยกทางกัน เธอยังเด็กมากจึงไม่เข้าใจว่าเพราะเหตุใดเธอจึงไม่สามารถอยู่กับพ่อและแม่พร้อม ๆ กันได้ ในนวนิยายกล่าวว่าพิมพ์ชนกถูกแม่ทุบตี กันย์จึงให้พิมพ์ชนกอยู่ในความดูแลของปู่ย่าที่กรุงเทพฯ ส่วนตัวเขาต้องทำงานที่กระบี่และจะกลับไปเยี่ยมลูกทุกเดือน ในละครโทรทัศน์เรื่องไซเบอร์แอสเตอร์และบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นว่าพ่อไม่ค่อยมีเวลาให้พิมพ์ชนก จนเธอไม่เข้าใจและรู้สึกน้อยใจและเข้าใจว่าพ่อไม่รัก ในละครโทรทัศน์เรื่องบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นว่าการได้อยู่กับแม่และถูกแม่กตสันต์ส่งผลให้พิมพ์ชนกเริ่มมีปัญหาด้านอารมณ์จนต้องพบจิตแพทย์ (ศุภมาศ ทรุชานาค, 2563) พิมพ์ชนกกลัวว่าพ่อจะรักคนอื่นมากกว่าเธอ ยิ่งเมื่อทราบว่าพ่อจะมีลูกใหม่เธอยิ่งรู้สึกไม่มั่นคง

ในนวนิยายกันย์พาพิมพ์ชนกมารู้จักกับวิมาลาเพื่อให้ทั้งสองได้ปรับตัวเข้าหากัน และทั้งสองสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่พบกัน แต่ในละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นว่าพิมพ์ชนกต่อต้านวิมาลาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว เป็นการสำเนาประเด็นครอบครัวใหม่ที่ชัดเจนกว่าในนวนิยายว่า การปรับตัวเข้าหากันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ที่จะมาแทนที่แม่ของตนเองนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ในละครโทรทัศน์ได้เพิ่มบทบาทของอริยาให้มากกว่าในนวนิยาย เพื่อแสดงให้เห็นคู่ตรงข้ามระหว่างอริยากับวิมาลาอย่างชัดเจน และนำเสนอประเด็นให้เห็นว่าการไม่มีแม่ การมีแม่ที่ไม่พร้อมดูแลลูก และการมีแม่เลี้ยงที่พร้อมจะดูแลลูกติดของสามี ข้อใดจะดีกว่ากัน ทั้งในนวนิยายและในละครโทรทัศน์แสดงให้เห็นเหมือนกันว่าการมีแม่เลี้ยงที่พร้อมจะดูแลลูกติดของสามีเป็นสิ่งที่ดีที่สุด การจบเรื่องแบบนี้ยังเป็นการสนองตอบอุดมการณ์ที่ว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ คือ ครอบครัวที่มีพ่อแม่และลูก

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมด้านครอบครัวในวรรณกรรมเรื่องไซเบอร์แอสเตอร์และบ่วงวิมาลาพบว่า การมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขได้นั้น สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ควรจะทำ กล่าวคือ ลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข ต้องไม่สร้างความทุกข์ใจให้แก่ท่าน แต่การกระทำเพื่อให้พ่อแม่มีความสุขอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินอยู่บนความถูกต้องเสมอไป ดังที่ปารมิตาเลือกปิดบังความจริงเกี่ยวกับลูกของเธอ และเลือกที่จะหลอกลวงปรีนทร์เพื่อให้ได้ข้อมูลทางธุรกิจ ปารมิตาเป็นลูกที่พ่อแม่ประคับประคองเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี เธอจึงมีประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์การทำงานน้อยจนไม่สามารถเอาชนะคู่แข่งด้วยวิธีสุจริตได้ เช่นเดียวกับวิมาลาที่รับเอภรรยาหน้าทีผู้นำครอบครัวเอาไว้เพื่อให้แม่ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข เธอจึงต้องรับจ้างไปขโมยข้อมูลลับจากกันย์เพื่อแลกกับค่าจ้างราคาแพงมาให้แม่

ฝ่ายปรีนทร์ในตอนต้นของเรื่อง เป็นอีกตัวละครหนึ่งซึ่งดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์ที่ว่าลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข เขาจึงมาทำงานกับพ่อตามที่แม่แนะนำ แต่สุดท้ายแล้วเมื่อเขาไม่เห็นประโยชน์ในการช่วยพ่อทำงาน เขาจึงหันหลังให้พ่อและเลือกที่จะใช้ชีวิตร่วมกับภรรยาและลูก ปรีนทร์เลือกที่จะใช้นามสกุลของปารมิตาเพื่อให้พ่อตายอมรับในตัวเขา การยอมเปลี่ยนมาใช้นามสกุลของภรรยาทำให้พ่อตาพอใจมาก การกระทำครั้งนี้เป็นการลบความคิดเดิมว่าลูกผู้ชาย คือ

ผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล มาเป็นการสืบทอดวงศ์ตระกูลผ่านลูกสาว โดยการรับลูกเขยเข้าบ้าน ถือเป็นการเล่นออกอุตมการณ์ใหม่เพื่อขัดแย้งกับอุตมการณ์ปิตาธิปไตยที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมไทยมานาน

วรรณกรรมเรื่องไซเวรีและบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความคาดหวังของพ่อแม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของลูกเสมอ และลูกเองก็ต้องอดทนต่อความกดดันเพื่อให้พ่อแม่พึงพอใจและมีความสุข การปฏิบัติตนตามความคาดหวังของพ่อแม่ถือได้ว่าเป็นลูกที่กตัญญูตเวที ความคาดหวังของพ่อแม่มีมากขึ้นเมื่อครอบครัวนั้นมีลูกเพียงคนเดียว ลูกจึงเป็นทั้งความรักและความหวังของพ่อแม่ แนวโน้มความคาดหวังในตัวลูกน่าจะมีเพิ่มมากขึ้น จากงานวิจัยของกนกวรรณ พวงประยงค์ (2561) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในประเทศไทยมีความต้องการในการมีบุตรลดน้อยลง และเมื่อมีบุตรคนแรกแล้วแม่จะมีความต้องการจะมีบุตรคนที่สองลดน้อยลงซึ่งมีเหตุผลมาจากภูมิหลังของผู้หญิงรวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนด้วย

อุตมการณ์ครอบครัวเป็นสุขประการถัดมา คือ พ่อแม่ยอมรับลูก ในเรื่องไซเวรีแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ยอมรับลูกเสมอแม้จะมีลูกเมื่อพร้อมหรือไม่พร้อมก็ตาม เพราะสายใยสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกย่อมสื่อถึงกันเสมอ เมื่อพ่อแม่มีความรักแก่ลูก ดังนั้นเมื่อลูกทำผิดพ่อแม่ย่อมพร้อมที่จะให้อภัยในความผิดพลาดนั้นและพร้อมที่จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นไปด้วยกัน ดังเช่นพ่อแม่ของปารมิตาที่ยอมให้อภัยในความผิดพลาดของปารมิตาที่มีลูกกับปรินทร์ เช่นเดียวกับซัชชัชซึ่งเป็นพ่อของปรินทร์ แม้ซัชชัชจะไม่ค่อยสนใจลูกเท่าใดนัก ปรินทร์จึงรู้สึกว่าเขาขาดพ่อ ความรู้สึกของปรินทร์ไม่ใช่ความรู้สึกขาดแล้วต้องการได้ครอบครอง แต่เป็นความรู้สึกว่าไม่มีพ่อก็ไม่เป็นไร เพราะเขาสามารถเติบโตมาเป็นคนเก่งและมีความสามารถได้ เมื่อปรินทร์เลือกที่จะตัดขาดจากซัชชัช และใช้ชีวิตคู่กับปารมิตาซึ่งเป็นลูกของศัตรู ซัชชัชก็ไม่ขัดข้อง นั่นเป็นเพราะซัชชัชยังคงรักปรินทร์ในฐานะที่เป็นลูกชาย และรู้สึกผิดที่ตนเองไม่สามารถมอบครอบครัวที่มีความสุขให้ลูกชายได้

ในฉบับละครโทรทัศน์ซัชชัชเลือกที่จะก้าวออกมาต่อสู้อุปสรรคเพื่อให้ปรินทร์ได้รับการยอมรับจากพ่อตา จากความช่วยเหลือของซัชชัชมีส่วนทำให้ปรินทร์ได้รับการยอมรับและสร้างครอบครัวของตนเองได้อย่างมีความสุข ในตอนจบของเรื่องปรินทร์ได้มีโอกาสทำความเข้าใจกับซัชชัชและยอมรับเรียกว่าซัชชัช “พ่อ” อีกครั้ง การปรับตอนจบในละครโทรทัศน์เรื่องไซเวรีจึงส่งผลกระทบต่อซัชชัชในบ่วงวิมาลา กล่าวคือซัชชัชในบ่วงวิมาลาจึงเป็นพ่อที่พร้อมจะออกมาปกป้องลูกสาวให้หลุดพ้นจากปัญหาครอบครัวจากวรรณกรรมเรื่องไซเวรีและบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นว่าหลายครอบครัวมีปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจกัน และเสนอวิธีการแก้ไขว่าทุกคนในครอบครัวควรหันหน้าพูดคุยปรับความเข้าใจ และยอมรับในข้อผิดพลาดของตนเอง นวลฉวี ประเสริฐสุข (2558) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสุขและความเข้มแข็งในครอบครัว การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (constructive communication) ในครอบครัวทำให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น และขัดแย้งกันน้อยลง ดังนั้นครอบครัวที่จะมีความสุข คือ ครอบครัวที่ทุกคนรักกัน ไว้วางใจ พร้อมจะให้อภัยในสิ่งที่ผิดพลาดและร่วมกันแก้ปัญหาไม่กล่าวโทษหาคนผิด

อุตมการณ์ครอบครัวเป็นสุขประการสุดท้าย คือ ครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ในเรื่องไซเวรีแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมรับเอาความคิดที่ว่า “ครอบครัว = พ่อ แม่ ลูก” และพยายามจะปฏิบัติตามอุตมการณ์นี้ได้ จึงเกิดปัญหาสามีและภรรยาที่ยอมทนอยู่ด้วยกันเพื่อให้ลูกรู้สึกว่าตนเองมีครอบครัวที่สมบูรณ์ ดังเช่นประภาพรที่พยายามรักษาความสัมพันธ์กับซัชชัชเพื่อให้ปรินทร์รู้สึกว่าตนเองมีครอบครัว ทั้งที่ทราบว่าซัชชัชมีภรรยาอีกคน แต่ท้ายที่สุดประภาพรกลับยอมเลิกกับซัชชัชและหันมาใส่ใจความรู้สึกของลูกชายมากขึ้น ชีวิตรักของตัวละครในรุ่นพ่อแม่สวนทางกับชีวิตของตัวละครรุ่นลูก กล่าวคือ ปรินทร์และปารมิตาเริ่มต้นความสัมพันธ์ด้วยความไม่ถูกต้องเช่นเดียวกับซัชชัชและประภาพร แต่ความสัมพันธ์ของปรินทร์และปารมิตาจบลงด้วยครอบครัวที่มีความสุข เนื่องด้วยทั้งคู่มีลูกเป็นกาวใจ

ในวรรณกรรมเรื่องไซเวรีได้แสดงให้เห็นว่าลูกเป็นตัวแปรสำคัญในการใช้ชีวิตของพ่อแม่ ปรินทร์เป็นตัวแทนของลูกที่มีความคิดว่าครอบครัวไม่จำเป็นต้องมีพ่อแม่ลูก หากการอยู่ด้วยกันของพ่อแม่ลูกนั้นไม่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ยิ่งจะทำให้ครอบครัวเป็นทุกข์มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามลูกชายหญิงฝาแฝดของปรินทร์และปารมิตากลับโหยหาความรักจากครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก จึงเป็นส่วนผลักดันให้ปรินทร์และปารมิตากลับมาปรับความเข้าใจกันและร่วมกันสร้างครอบครัวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวัยของลูกเป็นส่วนสำคัญ หากลูกเติบโตมีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้นก็จะเริ่มเข้าใจว่าครอบครัวอาจไม่ได้อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูกเสมอไป อย่างไรก็ตามในเรื่องไซเวรียังคงเน้นย้ำอุตมการณ์ที่ว่า “ครอบครัว = พ่อ แม่ ลูก” เพราะปรินทร์ที่ปฏิเสธการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวกับพ่อของตนเองกลับมุ่งมั่นที่จะสร้างครอบครัวที่พร้อมหน้าไปด้วยพ่อแม่ลูกให้กับลูกฝาแฝดของเขา อีกทั้งเขายังเฝือแผ่ความรักความผูกพันของครอบครัวไปยังปู่ย่าตายายของลูก ๆ

อีกด้วย ดังนั้นแม่ปรีดาจะปฏิเสธการอยู่ร่วมกันของประภาพรและซซซซ แต่เขาไม่ได้ปฏิเสธซซซซ ไม่ได้กีดกันซซซซออกจากครอบครัว เพราะอย่างไรก็ตามซซซซก็เป็นพ่อของเขา เป็นคุณปู่ของหลาน ๆ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีสิ่งใดนำตาหนี

ในวรรณกรรมเรื่องบ่วงวิมาลาอย่างตอกย้ำให้อุดมการณ์ที่ว่า “ครอบครัว = พ่อ แม่ ลูก” ผ่านครอบครัวของกันยัที่หย่าร้าง กันยัไม่สามารถดูแลลูกสาวได้จึงต้องให้ปู่ช่วยดูแล จนเมื่อเขาได้สร้างครอบครัวใหม่กับวิมาลา เขาจึงไปรับลูกสาวมาอยู่ด้วย โดยมีวิมาลาทำหน้าที่แม่ให้แก่ลูกสาวด้วย เป็นการตอกย้ำว่าครอบครัวหนึ่งจะต้องมีองค์ประกอบครบทั้งพ่อ แม่ และลูก เพราะไม่มีใครทำหน้าที่แทนใครได้อย่างสมบูรณ์ และเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่จะเป็นเด็กที่มีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่ง ในเรื่องบ่วงวิมาลาแสดงให้เห็นว่าแม่ที่ดีไม่จำเป็นต้องเป็นแม่ที่แท้จริง แต่อาจเป็นผู้หญิงสักคนหนึ่งพร้อมจะดูแลลูกก็เพียงพอแล้ว ดังนั้นเรื่องบ่วงวิมาลาจึงนำเสนอจุดจบของอรปรียาให้หายไปจากครอบครัว เพราะอรปรียาไม่สามารถเป็นแม่ที่ดีและพร้อมดูแลลูกได้

เรื่องโชเวรีและบ่วงวิมาลาเป็นวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นอุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุข กล่าวคือลูกมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข โดยลูกต้องดำเนินชีวิตบนความถูกต้องดีงามไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ อย่างไรก็ตามพ่อแม่ไม่ควรคาดหวังในตัวลูกมากเกินไป เพราะอาจทำให้ลูกรู้สึกกดดันมากเกินไป หากลูกกระทำความผิดผิดพลาด พ่อแม่ยอมให้อภัยแม่ลูกได้เสมอ เพราะพ่อแม่ทุกคนย่อมรักลูก ไม่ว่าพ่อแม่จะมีลูกเมื่อพร้อมหรือไม่ อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นสายใยที่เชื่อมโยงความรัก ความผูกพันความรู้สึกที่ดีแก่กัน ประการสำคัญของการมีครอบครัวเป็นสุข คือ ครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก

อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขที่กล่าวมาข้างต้นไม่ใช่อุดมการณ์ใหม่ แต่เป็นอุดมการณ์หลักที่ได้รับการสืบทอดกันมาในสังคมไทยผ่านสถาบันต่าง ๆ ทั้งครอบครัว ศาสนา และสื่อมวลชน วรรณกรรมเรื่องโชเวรีและบ่วงวิมาลาถือเป็นสถาบันสื่อมวลชน ขณะที่สังคมกำลังเรียกร้องเรื่องสิทธิการทำแท้งให้กับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม แต่วรรณกรรมกลับตอกย้ำว่าการทำแท้งเป็นบาป และสนับสนุนให้ผู้หญิงต้องอุ้มท้อง และเลี้ยงลูกเพื่อเห็นแก่มนุษยธรรม เพราะเด็กที่เกิดมาไม่มีความผิด ผู้หญิงจึงยอมทุกข์เลี้ยงลูกเพียงลำพัง เพราะคงมีไม่กี่คนที่โชคดีแบบปารมีตาและวิมาลาที่มีโอกาสกลับมาเจอพ่อของลูกและสร้างครอบครัวอย่างเป็นสุขอีกครั้ง และต้องการมีครอบครัวที่สมบูรณ์เพื่อไม่ให้ลูกรู้สึกขาดความรักจากพ่อ จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดอยู่ในวรรณกรรมขัดแย้งกับสังคมในปัจจุบัน

อุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขในวรรณกรรมเรื่องโชเวรีกับบ่วงวิมาลาเหมือนกันกับละครซีรีส์ได้หวั่น เรื่อง Fated to Love You ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียได้ซื้อลิขสิทธิ์มาสร้างใหม่ ประเทศไทยเป็นของช่องวัน 31 ใช้ชื่อเรื่องว่า เธอคือพรหมลิขิต (วรวิทย์ ชัตติโยธิน, 2560) เป็นเรื่องราวของที่นางเอกมีความสัมพันธ์กับพระเอกโดยไม่ได้ตั้งใจ และพลาดตั้งครรภ์ขึ้น ครอบครัวจึงบังคับให้แต่งงานกัน เป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์ครอบครัวเป็นสุขว่า ครอบครัวต้องอยู่พร้อมหน้า พ่อ แม่ และลูก ดังนั้นผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมจึงเป็นเรื่องที่น่าละลาย ซึ่งอุดมการณ์นี้น่าจะเป็นอุดมการณ์เรื่องครอบครัวที่มีร่วมกันของคนเอเชีย ในขณะที่สังคมปัจจุบันมีครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น และลูกจากครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวก็ไม่ได้เป็นปัญหาของสังคมเสมอไป นอกจากนี้เรื่องโชเวรีได้เสนออุดมการณ์ทางเลือกสู่สังคม คือ การให้ความสำคัญกับลูกสาวมากขึ้น ลดบทบาทของลูกชายให้น้อยลง โดยให้ลูกสาวเป็นผู้สืบทอดกิจการและสืบทอดนามสกุลของครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับ Gender Equality หรือความเสมอภาคทางเพศเพื่อพัฒนาบทบาทผู้หญิงและเด็ก หนึ่งในสิบเจ็ดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุลย์, 2559) อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีส่วนในการส่งต่ออุดมการณ์สู่สังคม แต่ในทางกลับกันอุดมการณ์นั้นมีทั้งส่วนที่ผลักดัน และส่วนจุดรั้งการพัฒนาสังคมเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาอุดมการณ์ทางสังคมผ่านผลงานวรรณกรรมของนักเขียนท่านอื่นที่มีโครงเรื่องที่น่าสนใจ เช่น วรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องการหย่าร้าง และการครองตัวเป็นโสด

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2561). ความต้องการมีบุตรในอนาคต: หลักฐานเชิงประจักษ์จากสตรีที่สมรสในประเทศไทย. *วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(19), 1-19.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2562). *นิยามและประเภทครอบครัว*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กฤต โสดาลี. (2563). *กระบวนทัศน์สตรีไทยในนวนิยายของณาราระหว่างปีพุทธศักราช 2549-2558*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณารา (นามแฝง). (2555). *ปวงวิมาลา*. สถาพรบุ๊ค.
- _____. (2562). *โซเวรี (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. สถาพรบุ๊ค.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564, 4 มกราคม). *เปิดเรตติ้ง 2020 ละครช่อง 3 - ช่อง 7 สูงสุด-ต่ำสุด เกมพลิกหมดยุค*.
<https://www.thairath.co.th/entertain/news/2004313>
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. *Veridian E Journal*, 8(2), 737-747.
- พิมพ์พร สุนทรวิริยกุล. (2551). *กระบวนกรประกอบสร้างอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยในช่วงวิกฤติทางการเมือง*. [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ ชัตติโยธิน (ผู้กำกับ). (2560). *เธอคือพรหมลิขิต (ละครโทรทัศน์)*. เดอะ วัน เอ็นเตอร์ไพรส์.
- ศุภมา ครุฑนาถ (ผู้กำกับ). (2563). *โซเวรี (ละครโทรทัศน์)*. สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 HD.
- _____. (2565). *ปวงวิมาลา (ละครโทรทัศน์)*. สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 HD.
- สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรคุลย์. (2559). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 10(3), 1-7.
- เสาวคนธ์ วงศ์ภูษัณนิมิต. (2559). *การศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายของณารา*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไสว มาลาทอง. (2541). *สารคดีธรรมจากพระไตรปิฎก*. โรงพิมพ์การศาสนา.
- อัศวินท์ ทบด้าน, สุภาวดี เพชรเกตุ และชญาณิน บุญส่งศักดิ์. (2565). อุดมการณ์การเป็นลูกที่ดีในนวนิยายของจุฬามณี. *มังรายสาร*, 10(1), 65-80.
- อัลธูแซร์ หลุยส์. (2557). *Ideology and Ideological State Apparatuses [อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ]*. สยามปริทัศน์.
- Man, I. และพัชรินทร์ บุรณะกร. (2567). ความเป็นหญิงกับอุดมการณ์ในนวนิยายของนิพนธ์ เทียงธรรม. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 1-12.